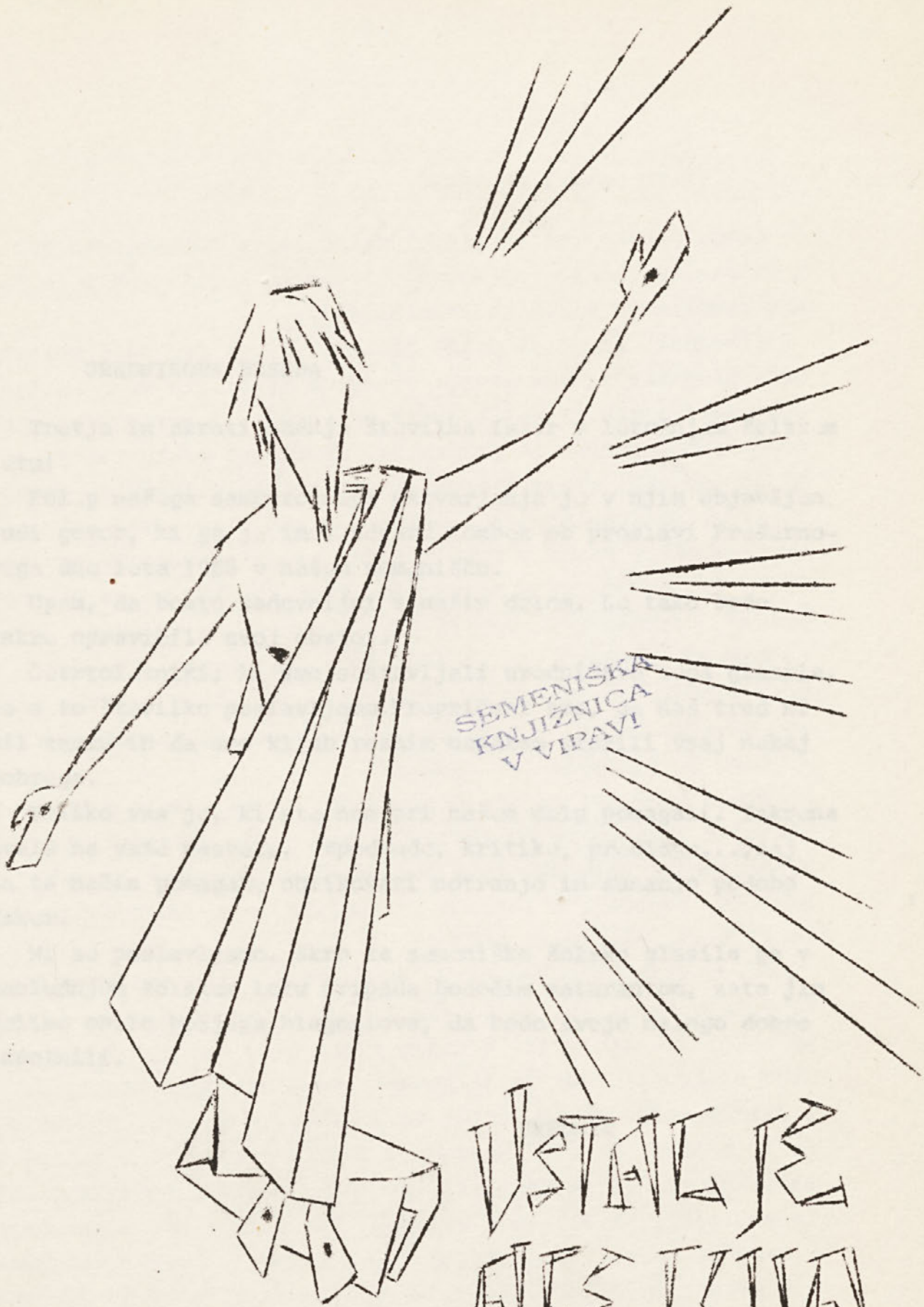


**I  
S  
K  
R  
E  
E  
3**



**1983/84 LETO XVI**





SEMENIŠKA  
KNJIŽNICA  
V VIPAVI

VSTAL JE  
ALEXANDER

VSTANIMO TRDI MI



## UREDNIKOVA BESEDA

Tretja in hkrati zadnja številka Isker v letošnjem šolskem letu!

Poleg našega samostojnega ustvarjanja je v njih objavljen tudi govor, ki ga je imel Edvard Kocbek ob proslavi Prešernovega dne leta 1968 v našem semenišču.

Upam, da boste zadovoljni z našim delom. Le tako bodo Iskre opravičile svoj obstoj.

Četrtoletniki; ki smo sestavljali uredništvo tega glasila, se s to številko poslavljam. Prepričani smo, da naš trud ni bil zaman in da smo kljub raznim napakam storili vsaj nekaj dobrega.

Veliko vas je, ki ste nam pri našem delu pomagali. Iskrena hvala za vaše nasvete, spodbude, kritike, predloge..., saj na ta način pomagate oblikovati notranjo in zunanjo podobo Isker.

Mi se poslavljam. Skrb za semeniško šolsko glasilo pa v naslednjem šolskem letu pripada bodočim maturantom, zato jim želimo obilo božjega blagoslova, da bodo svojo nalogo dobro izpolnili.

UREDNIK

## ŽELIM OSTATI SLOVENEK

Letos praznujemo štiristoletnico izida Dalmatinove Biblije. Z ustreznim znanjem zgodovine slovenske književnosti se lahko spustimo v zanimivo razmišljanje.

Slovenski narod je dolga stoletja živel pod tujo oblastjo. Naše prednike je povezovala predvsem katoliška vera in lastni slovenski jezik. V naših prvih knjigah je jezikovno izražanje neoglajeno, okorno in preprosto. Slovenski protestantje so dobro opravili svojo nalogo: kljub težkim socialnim, gospodarskim, nacionalnim in verskim nemirov tiste dobe so veliko truda vložili ravno v dvig narodne zavesti. Tako Trubar posveča svoja dela vsem Slovencem. Protestantje so uvedli novo pisavo, poskušali sestaviti prve slovarje in slovnice. Njim se moramo zahvaliti še za prve šole, knjižnice, tiskarne, prve zapiske cerkvenih in ljudskih pesmi, prvi celoten prevod Svetega pisma, s katerim se je utemeljil narodni jezik.

Kako je štiristo let kasneje?

Po drugi svetovni vojni je slovenski narod v polnem zaživel s svojim jezikom in kulturo. Končalo se je večtisočletno hlapčevanje tujim okrutnim gospodarjem. Napočilo je jutro resnične svobode, o katerem so sanjali in si ga močno želeli številni slovenski možje.

Na ozemlju naše republike danes živi slaba dva milijona Slovencev. Znano je, da se jih je mnogo izselilo prav v prvi polovici 20. stoletja. V tujem svetu si s pridnim delom služijo vsakdanji kruh in se počasi, toda vztrajno, utapljujejo v širnem morju novih kultur in jezikov. Nekateri, predvsem t. i. zdomci, se radi vračajo v domača "gneзда". V tujini so marsikaj videli in doživeli, zvedeli, postali bolj kritični in zrelejši, prišli do življenjske vere. In tedaj se srečajo s svojimi rojaki, pogovarjajo se z njimi in bridka bolečina jim stisne rodoljubno srce, ko vidiijo našo krhko in skromno delo za narodni blagor: ali smo Slovenci res obsojeni na postopen kulturni propad?

Danes sonce svetlo sije nad dobro polovico slovenske zemlje. Obrobni predeli so na žalost, še vedno pod senco treh črnih orohov. In za vrhovi ne preveč oddaljenih gora spat vi- se tisti neprijazni oblaki, ki so se že nekajkrat pojavili na našem svodu in nam hoteli prinesiti neke vrste kulturno smrt. Proti njim je sonce nemočno. Ta nevarnost je prevelik dotok ljudi, ki ne govorijo slovensko in, ki se za to navado tudi ne trudijo. Ali je to pošteno in pravično? Hrvatizacija našega kulturnega prostora je v bistvu bratomorna vojna, v kateri je seveda šibkejši obsojen na propad. In naj pridejo še skupna jedra?

Slovenci, čimprej se streznimo! Bomo mar podobni trstu,, ki ga veter maje in zatajili izročilo, velikanski trud svojih očetov? Pa naš ponos: bomo na račun sobičnega sožitja molčali in klonili glave? Gre za dostojanstvo in spoštovanje. Bodo s- spat ostali duhovniki edini nosilci slovenske kulture? Bomo dopustili, da bi se materin jezik z bogato umetnostno dedi- ščino ohranil tam, kjer je trenutno najbolj zatiran? Ne, tako ne sme biti!

Ne glede na bolečine pa se morajo ozdraviti tudi druga ra- ne, ki koreninijo predvsem v nepravilni lestvici življenskih vrednot. Tako sta namreč komodnost in nepotešljiv tek za de- narjem nadomestila lepe, številne družine; zabava in šport sta se postavila pred verske obveznosti in izobrazbo; sobičnost in neiskrenost ter zlasti neodgovornost se betrovali pijan- čevanju, samomorom, razbitim družinam. In še hujše je to, da se v takem duhu vzgaja mladi rod. Kako naj bodo strumni, od- ločni, pošteni možje, če teh osnovnih vrlin ne dobe dovolj niti preko raznih časopisov, kina in televizije?

Slovenci bodimo pozorni na to, zavečajmo se naložene od- govornosti! Bodočnost našega naroda je v naših rokah.

Janez Kvaternik

## HODIL SEM

Hodil sem po poti brez ovir,  
kakor po gorah za ovcami pastir,  
šteš sem ure, dni in leta,  
po koledarjih iskala imena sveta.

Sanje jutranje mladosti,  
splet mladostniške norosti,  
nosil sem s seboj in glej,  
bil sem kakor drevo brez vej.

Vdano sem priložnosti iskal,  
iz dneva v dan bolj trepetal,  
ko gledal v prihodnost sem življenja.

Hodil sem, ne da gledal bi nazaj,  
vse bolj naprej, pa ne vedoč zakaj,  
le da je čas mineval mi hitreje.

## HREPENENJE

Ne nadomesti ljubezen hrepenenja,  
ki v srcu se rodi,  
ljubezen pride, žanje,jenja,  
hrepenenje pa srca ne zapusti.

Zapusti ljubezen te goreča,  
zgori, ne ostane niti prah, pepel,  
tista vsa izgine sreča,  
ki v njej si jo imel.

Hrepenenje večno ti ostane,  
zavzame prazno njeno mesto.

Zrl na ljubezni boš poljane,  
a srce le hrepenenju

bo ostalo zvesto.

Janez Kastelic



## ODLOČITEV

Vsako dejanje v našem življenju od nas zahteva, da se zanj odločimo. Te odločitve pa so včasih tako težke, da bi se jim človek najraje izmaknil, čeprav se zaveda, da mu to ne bo uspelo. Tako sem se moral in se tudi moram odločati. Posebej pomembna odločitev zame je padla v času, ko sem se moral odločiti za poklic.

"Na katero šolo naj se vpišem?" sem se dolgo časa spraševal.

"Najbolje bo, če postanem kuhar. Vedno bom stal ob posodah polnih hrane. No, sicer pa tudi plače v tem poklicu niso tako slabe."

Toda pri tej odločitvi nisem vztrajal dolgo. pravzaprav pa to sploh ni bila nikakršna odločitev, ampak le prazno sanjarjenje.

"Morda bi bilo bolje, če se vpišem na Sredno šolo za lesarstvo," sem nadalje razmišljal.

"Doma me čaka velika delavnica, precej dragih in dobrih strojev, lepa hiša, majhen vrt s sadovnjakom..."

Tako sem tudi storil. A kljub tej odločitvi me je še vedno nekaj skelelo v prsih. Prišel je čas počitnic. To je za šolarje ponavadi čas radosti in veselja. Zame pa je bil to čas bolečin in razmišljanj, saj je na mojem srcu ležal težak kamen in neka čudno hladna senca je vztrajno sedela ob njem in mi govorila: "Napak si se odločil."

Vse svoje sile sem vložil v trdo pest, ki naj bi zdrobila ta trdi kamen v prah, senca pa pregnala iz mene. Bil sem v taki krizi, da sem izgubil vso voljo do življenja. Spet se začel pogosteje segati po zavitku s cigareti.

Dnevi so minevali z nenavadno hitrostjo, noči pa so se vlekle kot jutranja megla nad vsliko reko.

Nekega deževnega dne pa sem se odločil, da se spet udeležim najsvetejše daritve. Če povem po pravici, so bile moje misli vse drugje kot v cerkvi.

Župnik je že stopil pred tabernakelj, da bi udeležence daritve obhajal. Tako kot po navadi sem stopil v vrsto. Ko pa mi je župnik položil belo hostijo v dlan, se je v moji notranjosti vse pemaknilo in obšel me je omamen občutek sreče.

Sledil je blagoslov in odhod v zakristijo. Med slačenjem duhovniške obleke, se je na župnikovih ustih prikazal topel nasmeh. Ta prekrasni nasmeh pa se je počasi širil in izza ustnic so se prikazali rumenkasto beli zobje. Skoraj sem bil prepričan, da se bo ta nasmeh spremenil v strašen krohot. Toda to slutnjo je pretrgalo nenavadno vprašanje.

"Janez, čutiš morda v sebi kalček, iz katerega bi moglo v bodočnosti zrasti drevo duhovništva?"

Ostrmel sem. V meni se je vsa do tedaj zgrajena stavba podrta in spremenila v prah. Rdečica mi je stopila v glavo in noge so postale prešibke, da bi lahko še kaj dal nase. Ta dogodek je v meni sprožil sistem pravega razmišljanja in mi naložil namesto kamna na srce kup težkih vprašanj.

"Ali naj grem v Malo semenišče v Vipavo?" sem se spraševal. Ob teh vprašanjih pa sem se spet spomnil na Andrejo, ki mi je v tistih zlatih časih zelo veliko pomenila. Spet se je začel v mojem srcu srdit boj.

"Da, v semenišče pojdem!"

To skrivnost sem najprej razkril svoji mami, ki pa ni bila najbolj navdušena nad to odločitvijo. Povedati bi moral to tudi očetu. Ko sem se odločal, kako naj to storim, me je prehitela mama in mi prekrižala zastavljen načrt.

"Janez, pridi sem!" me je nekega večera poklical oče.

Takoj sem zaslutil zakaj gre.

"Pridem," sem mu odvrnil in se zamislil.

"Kje pa si?" sem spet zaslišal očetov mogočni glas, ki pa je bil močnejši in jasnejši od prejšnjega, saj se je že približal vratom moje sobe. Pri srcu me je stisnilo. Zazrl sem se proti vratom. Med vrati je že stal oče s svojo mogočno postavo. Pogledal sem ga v oči, ki so bile rosne.

"Zakaj mi o svoji odločitvi nisi ničesar povedal?" je s

težavo izdaval iz grla.

Te besede so me tako pretresle, da mu nisem mogel odgovoriti na zastavljeno vprašanje. Solze so mi stopile v oči in se začele druga za drugo kotaliti po rdečih licih, ki so bila razgreta kot žaroča peč.

Oče je medtem že odšel v kuhinjo in slišal sem, da si je prižgal cigareto. Sam nisem vedel, kaj naj storim. Če bi imel v tistem trenutku pri sebi pištolo, bi se najbrž brez premisleka ustrelil.

Takoj po tem dogodku sem zlezal pod odejo in zaspal.

Dnevi so tekli in prišel je čas, ko sem moral v Vipavo. Seveda ni šlo brez solz, ki pa ki jih ni žal.

Janez Košir

#### ŽELJA

Pride iznenada  
nedolžna, čista, mlada,  
srce prevzame  
misli vname.

Ko spozna, da ne more biti  
in ve, da se ne zna zgoditi,  
zapusti in močno zapre  
vse poti, ki vodijo v srce.

#### PUSTI MI ŽIVETI

Ljubezen si mi vzela,  
srce prenehalo je peti,  
glas vpijočega si vnela,  
le pusti mi živeti.

Koliko obljub si prelomila,  
nisem mogel jih prešteti,  
še poslednjo nisi izpolnila,  
le pusti mi živeti.

Ob spoznanju se spotikam,  
ne morem ga zatreti,  
blodim, v sanjah se potikam  
in tarnam, pusti mi živeti.

POZABIL SEM MNOGOKAJ, DEKLE

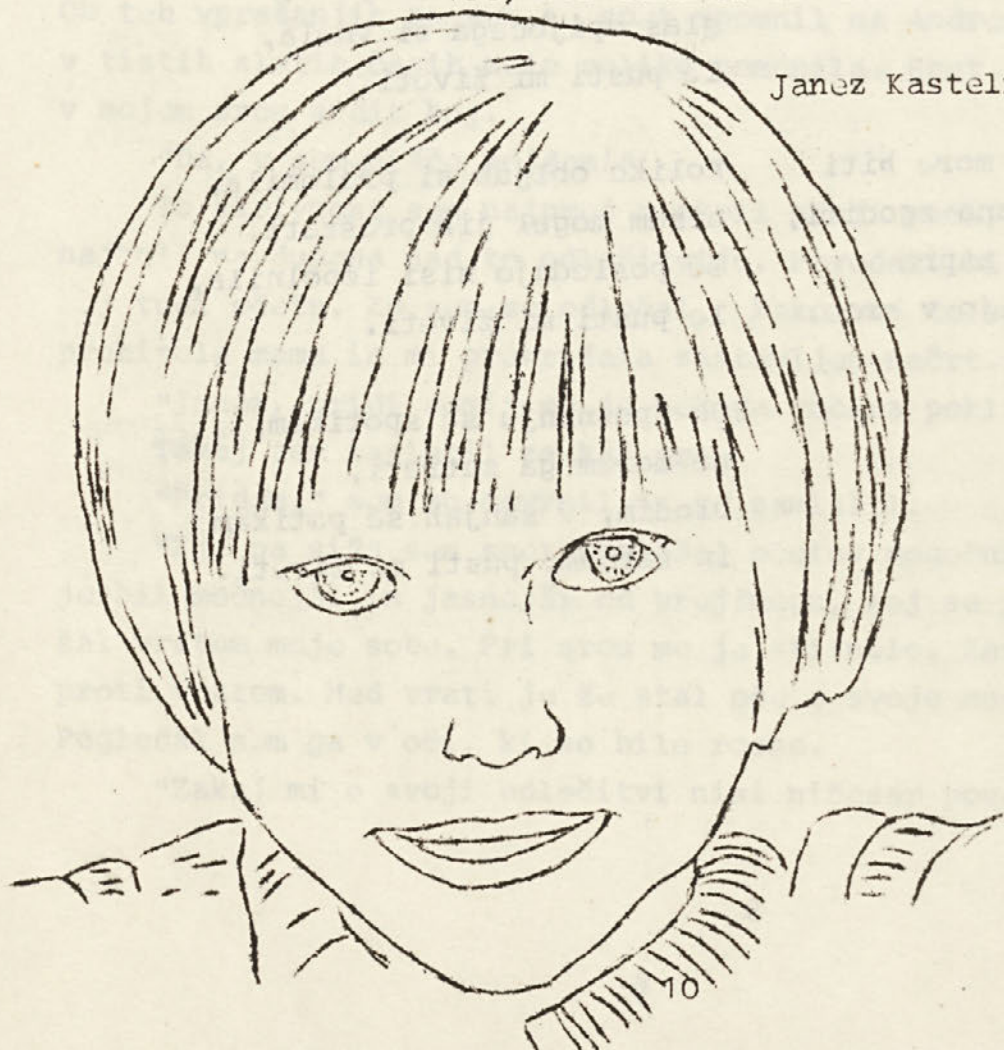
Pozabil sem mnogokaj, dekle  
priznati moram - skoraj vse.  
Le obraz tvoj še poznam,  
če srečam te, pozdrav ti dam.

Pozabljam nate nekdam moja,  
meglena je podoba tvoja,  
ko stojiš v mislih pred menoj,  
duša sprehaja se s teboj.

Pozabil sem mnogokaj, dekle,  
a vsega nikdar ne,  
prevelika meča tvojega je rana.

Še to želim, da bi pozabil,  
vse kar iz tebe sem izvabil,  
Vse, kar sama si mi dala.

Janez Kastelic



## KAJ JE LJUBEZEN?

Kaj je ljubezen? – vprašal radovedni je vprašaj.

- ljubezen – sprojemam jo prerad,

oddajam jo nerad

-razmišljata, pomišljata vezaj in pomišljaj.

- ljubezen je lahko: srečna, nesrečna, žalostna, vesela, goljufiva, varljiva, skrivnostna, iskrena...

- naštevala vejica in dvopičje bi vekomaj.

- ljubezen je bolezen in krapost, ki izvira iz Ljubezni!

- vzkliknil je klicaj.

- ljubezen je drevo, ki razteza svoje veje,

krog njega rjovejo, pustošijo viharji hudi,

kljub temu srečno je, se smeje,

ker mu Nekdo oporo trdno nudi.

- modro zaključí pika diřendaj.

Cene Vidmar

## SPOMIN

Študij se je bližal koncu. Pogledam na uro. Še cele pol ure, jaz pa sem že vse preštudiral. Torej se lahko zopet predam sanjarjenju, ali bolje rečeno, spominom na zadnje počitnice pred odhodom v semenišče.

Najtežja mi je bila ločitev od Tine. Pomenila mi je vse v življenju. Vse okrog mene je bilo brez vrednosti. Nikjer nisem videl lepšega bitja kot je bila ona. Živela je v drugem kraju. Tako sva se srečevala ob koncu tedna. Kadar sva bila skupaj, sva bila presrečna. V teh trenutkih je vse okrog naju izginilo. Ob vsaki ločitvi nama je bilo težko. Tako so tekli dnevi, meseci, leta...

Prišel pa je čas, ko se je bilo treba odločiti za poklic. Nisem vedel, kam naj bi se vpisal. Toda mesec dni pred koncem pouka sem zaslišal božji klic. Začela so se huda trenja v moji notranjosti. Na eni strani ona, ki mi je pomenila vse v življenju, in na drugi strani Bog. Po težkih notranjih bojih

sem se odločil za Boga, vendar s tihim upanjem, da ne bom duhovnik.

Nekaj dni pred odhodom, sva bila zopet skupaj. Ločitev je bila zelo težka. Razšla sva se s solzami v očeh. Obljubila sva si, da si bova dopisovala.

Res mi je napisala nekaj pisem. Bil sem presrečen. Toda čez nekaj mesecev je bilo tudi s tem končano. Spoznal sem, da je med nama vsega konec. To spoznanje je bilo zelo boleče. Najine poti se ne bodo nikoli več srečale in zaživela bova vsak svoje življenje. Ona kot žena in mati, jaz kot duhovnik. Tako sem usmeril vse svoje napore k temu, da bi nekoč postal dober duhovnik.

Da bom mogel doseči ta cilj, pa bo potrebno še veliko naporov. Zato vsak večer molim za trdnost v poklicu. Včasih se spomnim tudi nanjo in prosim Boga, da bi bila srečna v življenju.

Stanko Kostanšek

## POMLAD ŽIVLJENJA

Življenje  
v bit narave,  
tisoč, milijon,  
miljardo let,  
daje stvarstvo.

Najmanjša  
živa stvar  
odsev je življenja,  
rasti, prebujenja:  
Ljubi svoj obstoj!

Zeleneti,  
cveteti in roditi sad,  
to je človek:  
VEČNA POMLAD.

Miran Srša

## SREČANJE

Čul sem nemiren vzdih v tišini  
in z oči razbral duše sem nemir.  
Srce se vtapljalo je v grenki bolečini,  
bilo veselja in sovraštva je izvir.

Nemo zrla sva v globine  
mehkih src in vzdihovala,  
pogledov merila strmine  
in v strahu trepetala.

Besede v tišini so se vile  
iz nemih ust do gluhih ušes,  
dokler niso opazile  
bojazni brezno, strahu plas.

Strašno sva premagala tišino,  
zaklad srca spustila na prostost,  
sladkih besed je teklo vino,  
in oznanjalo srca živost.

Nežno, strastno sva se smejala  
ob spominu na tiste dni,  
ko prvo seme sva sejala  
in si mešala poti.

A v ozadju je skrivala  
veselje, jezo in bridkost,  
še zadnjo rano mi je zadala,  
ker mi ostala je skrivnost.

Janez Kastelic

## MOJA VELIKA ŽELJA SE NI URESNIČILA

Svojo znanko Tatjamo sem imel možnost večkrat obiskati. Vedno me je prisrčno, domače sprejela in seveda pogostila. Z zvestim, družabnim možem sta se zelo dobro razumela. Ustvarila sta si številno družino, ostala pa sta sama. V njenem preprostem življenju je bila vedno prisotni molitev in poredna šala. Prijetno smo klepetali in se pogovarjali o vseh mogočih stvareh.

Ko sem jo nekoč poprosil za nekakšen intervju, se je Tatjana sicer skromno branila rekoč, da ni dovolj učena, nazaj je je privolila. Pogovor se je kakor bela cesta vil takole:

- Iz kakšne družine izhajate?

Sem iz velke, kmečke družine. Rodila sem se kot zadnji, štirinajsti otrok na začetku prve svetovne vojne. Kmalu po rojstvu mi je umrla mama. Najstarejša sestra je bila tedaj stara šele 14 let. Oče je bil zidarski mojster, veren in zelo priden. Kadar je prišel z dela, se je ukvarjal tudi z britjem in tako omogočal preživetje lastni družini. Bilo je hudo: vojna, mi, nedorasli otroci pa brez matere.

- Kje ste preživljali vojna leta in kaj vam je bilo v vojni najtežje?

Doma. Vojna leta so bila huda. Najhujše je bilo zame živeti, ne da bi sploh kdaj videla svojo mamo. Povrhu tega še v vojni. Da razumeš, moraš to doživeti. Še sreča, da očeta niso poklicali v vojsko, ker je bila družina velika in smo bili otroci še majhni. V svoji rojstni vasi sem hodila osem let v šolo. Rada sem prepevala. Učitelj je celo nagovarjal očeta, da bi me dal v šole, v Ljubljano. Iz tega seveda ni bilo nič.

- Česa se v življenju najraje spominjate?

Najraje se spominjam dneva, ko sem bila sprejeta v Marijino družbo. Dobro se spominjam nekega misijonarja, ki je imel tisto leto v naši vasi misijon. Imel je zelo dobre, nepozabne govore. Ob slovesu je dejal: "Zbogom dekleta, se bomo videli v nebesih pri Mariji." Pozneje ga nisem več videla. Ob vstopu v Marijino družbo sem sklenila, da ne bom izbrala nobene druge



poti, kakor je ta: držati se vere. Tako je ostalo do danes. Tudi potem, ko sem šla služiti, sem v drugi fari stopila v takajšnjo Marijino družbo.

- Vero ste prejeli od staršev. Ali ste morda kdaj pomislili na redovniški poklic?

Da. Moja največja želja je bila od nekdanj, da bi šla k sestram. Moja velika želja je ostala neizpolnjena. Oče je komaj toliko zaslužil, da je odplačal davke. Ta želja je bila posebej močna zato, ker mi je bilo težko, ker nisem imela matere. Vero sem res sprejela po svojem očetu. Ni bilo ne nedelje ali praznika, da ne bi vsi šli k maši, čeprav je bilo morda slabo vreme. V mesecu maju smo imeli šmarnice že ob petih zjutraj. Otroci pa smo šli od doma prej. Na poti v cerkev smo v nekem gozdičku poslušali prekrasno žvrgolenje ptičev. Tudi za Marijo so bile to lepe šmarnice.

- Kdaj je vaša vera dobila življenjsko trdnost? Prav z vstopom v Marijino družbo. Odločila sem se, da bom hodila k maši, spovedi, popoldanskemu blagoslovu ob nedeljah in praznikih. Zelo rada molim. Zjutraj in zvečer molim vse molitve po vrsti. V družini smo vedno molili rožni venec, angelovo češčenje in vse druge molitve. Oče je bil glede tega strog in šele kasneje sem njegovo ravnanje razumela. Ob nedeljah pri nas niso nikoli delali. Nihče ni prijel za nobeno kmečko orodje.

Dekleta Marijine družbe smo ob nedeljah po popoldanskem blagoslovu pred domačo hišo prepevale. Pa tudi v farno cerkev smo šle pet. Plesati ali iskati druge družbe nismo šle nikoli. Tudi sicer je bil ples za člane družbe prepovedan. Ko smo odpravili delo v hlevu, smo v družbi očeta včasih pele tudi do polnoči.

- Kaj vam pomeni vera? Vsak dan, tudi večkrat, grem v cerkev. Bogu potožim vse skrbi. Bog zate ve in zate skrbi, tudi če pridejo prepreke. To je treba vedeti. Če me soseda zjutraj vpraša, zakaj ne grem raje zvečer k maši, ji odgovorim: Bom šla tudi zvečer. Pa tudi opoldne bi šla, če bi mogla. Vera, to mi pomeni vse. Pomembna je molitev in zaupanje v božjo previdnost. V današnjih družinah

manjka podlage. Glavni vzrok kriz je, da starši ne molijo, se ne zanimajo kod hodijo in s kom se družijo njihovi otroci in jih versko ne vzgajajo. Kako naj postopaj duhovnik z otrokom, ki bi rad šel k zakramentu sv. obhajila, pa še križa ne zna napraviti? Saj ni čudno, če mladina zabrede. Kjer ni Boga, je hudo.

- Srečali ste mnogo duhovnikov. Kaj nasploh pri današnjem duhovniku pogrešate in s čim ste zadovoljni? Kaj od njega pričakujete?

Z domačim duhovnikom sem zelo zadovoljna: z njegovo ponižnostjo, stjo, molitvijo. Tudi pri spovedi daje take lepe nauke, da veš, da je božji služabnik. Kdor le posluša, ve, da njegovi govori v življenju tudi koristijo. Radi bi, da bi vedno ostal pri nas. Sama za naše duhovnike zmolim vsak dan vsaj en rožni venec. Imajo svoje skrbi, mi pa smo jim dolžni zahvalo. Zanje je treba moliti. Bila sem na dosti novih mašah, z mnogimi duhovniki si voščimo za praznike, nekateri naju tudi obiščejo. Od duhovnika pričakujem razumevanje, spoštovanje. Če je res, kar si prej dejal, pogrešam, da ne molite rožnega veca. Rožni venec je meni čez vse. Vedno, neglede na to, kje sem, ga imam s seboj. Zmolim jih deset, tudi do petnajst na dan, za razne namene, ki jih je toliko: za razširjanje svete vere, za svetost duhovnikov, za nove poklice, za družine svojih otrok po en rožni venec, za semenišče, da ne bi propadlo. Ne morem razumeti, da se ne bi mogli zbrati skupaj vsak dan za dobre četrt ure in moliti rožni venec, ki ga Marija tolikokrat priporoča. Semenišče bi moralo biti luš in sol.

- V svojem pestrem življenju ste prišli do mnogih izkušenj in spoznanj. Kako sedaj gledate na prihodnost?

Čeprav smo morali prestati mnogo gorja in je bilo zelo težko, vere nismo izgubili. Kjer je vera in ljubezen, tam je Bog. Kjer ni vere, ni ljubezni, ni Boga. Čudež je, da je še toliko mladine dobre, vendar je gotovo v ozadju trdna vera, če bodo ljudje končno spoznali, da brez vere ne gre, da to vodi v brezupen položaj; se bo prihodnost izboljšala, sicer bo hudo.

Mladina s trdnimi verskimi koreninami bo ostala trdna. Če ne bo dobrota pevladala, bo hudo.

Lepo sem se Tatjani zahvalil za iskrene odgovore, se poslovil in, bogatejši za nova spoznanja, odšel.

Janez Kvaternik

#### UPANJE GOTOVOSTI

Stoleten, tisočleten mrak je s svojimi razprostrtimi krili uklepal trd zamrznjen planet nekje daleč v širnem vesolju. Le drobne zvezde enodnevnice so risale tanke črte v trdi led na svoji bleščeči poti. Bilo jih je vedno več, zvezda je rodila zvezdo in vsaka je opravila svoje delo na Zemlji. Počasi, so izdolble relief zaveze, ki je povezal rega zakrnelega otroka s svojim očetom, ki ga je s svojo ljubeznijo opazoval iz daljave.

Močno, strastno je ljubil svoj planet, približeval se je in topil hladno skorjo vase zaverovane napihnjene mogočnosti. Nikakaršno upiranje in samopašnost nezvestega otroka ni omajalo večnega načrta. Ta otrok mora stopiti svoj kalup, pogledati mora z odprtimi očmi in zaživeti v svoji tako daljni, toda še vedno topli in neokrnjeni notranjosti svojega bistva. In Beseda je storila predzadnji korak pred zlitjem v eno. Droben, a krepak žarek je posijal s svojo silno lučjo in pretopil led do samega bistva nebogljenega otroka. Njegova moč se je postopno širila, sovraštvo se je topilo kot led pred ognjem, širila se je velika kopnina, ki je spregledala, zaživela, še več, zavedla se je svoje pripadnosti Očetu, stegnila roke in proseče prosila k Njemu, da ji da moč, da se razširi. Ni ga očeta, ki ne bi pomagal sinu, ki komaj spregleda. Ljubezen se je širila, se širi in se bo širila, vse dokler se ne spoji z Njim, ki je v našem bistvu, vendar je On.

Iztok Kržič

## SRCE USTVARJA, ROKA PIŠE

Po večerni predstavi na Zemonu smo večinoma pohiteli domov, saj je bilo prcej mrzlo. Vendar je pot le toliko dolga, da smo lahko rekli tudi kakšno besedo.

Od naših stalnih težav s profesorji in predstojniki smo prešli tudi na Iskre, ki so glede na "stare čase" verjetno v krizi. Spodbudil sem prijatelja, naj malo pišeta, saj nekaj daru imata, in tudi idej se da dobiti dovolj, če malo pogledaš okoli sebe. Razvil se je pogovor in kmalu sem ugotovil, da težava, katero sem doslej imel le za vsvojo, tudi drugim ni ravno neznana.

Mene je pri pisanju vedno motilo to, da je določeno misel zelo težko "spraviti" na pair. Misel - ali ideja ali kakor koli že hočemo to imenovati - se namreč ne pusti ujeti. Je kot nekakšen preblisk, kot žarek, ki šine skozi prostor. Je - in že naslednji trenutek ga ni več. Kot pravi belgiški pesnik in slikar Marcel de Backer:

Komaj ujamem misel,  
Tako hiti po vseh širjavah.  
Neomejena je, noče se ustavljati.  
Naprej, naprejš!  
Da bi se spremenila v besedo,  
začrtala sebe na papir?  
Preveč je nemirna,...

Da, preveč je nemirna. Bliskne skozi kozmos mojih možganov in ni je več. Ostane mi le še sled za njo.

Tukaj pa se začne moja naloga. Moram se vzgajati v odkrivanju in potem v posredovanju lepega. Imeti moram v sebi tisto notranjo držo, da bom dovzetan za take prebliske - pa čeprav mi ostane samo sled. A tudi sled nekam vodi. Lovec gre po gozdu tiho, z občutkom za vse stvari in dogodke okoli sebe. In ko najde sled, ve, da ga bo nekam pripeljala. Ko pa bi lomastil in razgrajal, bi seveda ne našel nič.

Vzgojiti se moram najprej v tem, da bom prisluhnil doživetju.

Na sprehodu sem se malo ustavil in nekaj koražov pred seboj zagledal goloba. Lahko bi ga sploh ne bil opazil. Lahko bi tudi ravnodušno šel mimo pod dežnikom svojih misli in fantazij. Lahko bi se tudi malce pozabaval in ga spodil. No, meni se morda ni ljubilo nič in sem ga začel opazovati. Kako ponosno je stal sredi peščene poti; njegovi elegantni, nalašč počasni gibi, kot bi mu vztrajnostno kolesce branilo narediti hitrejše. Kako široko se je ustopil, se izprsil in s počasnim pogledom premotril okolico. Očitno zadovoljen sam s sabo se je potem malce stisnil vase, nato pa počasi, umerjeno, delček za delčkom pokazal vse svoje pernato bogastvo; najprej je vzvalovil vrat in kmalu kar zacvetel v puhu. Z malenkostno zamudo s. začne dvigovati in bohotiti tudi rep in z njim peruti. V nekaj sekundah je stal pred mano stvorček, ki je bil še malo prej navaden (golob (po besedah neke učiteljice zemljepisa letéča podgana), zdaj pa ga vsega napetega in razbohotenega v njegovem majhnem kraljestvu kar razganja od neke notranje moči.

Vse to se je zgodilo nekega navadnega pomladanskega dne in morda je trajalao minuto. Po nekem aksiomu, morda dogovoru, je naše življenje sestavljeno iz minut. In če bi se z Iztokom spet zafilozofirala, bi mu morda dokazal, da prav iz t a k š n i h m i n u t . Le opaziti jih je treba.

Kmalu pa se pojavi tudi potreba, da to še nekomu povem - saj ne more biti resničnega veselja, še ga ne deliš še z drugimi. Zato pa moram imeti v sebi izrazno moč, da to povem lepo, z vsemi vzgibi svoje duše - le tako bom lahko nekaj dal. Drugače se mi kmalu zgodi, da vse postane prazno kvantanje.

Prav tiste vzgibe duše je treba ujeti. Lahko sicer opišem tistega goloba, kako je stal tam in se šopiril. Vendar sem sam ob pozornem opazovanju soživel veliko več kot le golo sliko tega prizora. Lahko sem ob enem samem gibu te ptice v sebi doživel več; kot če bi gledal nekaj drugega pol ure.

Dostikrat me je že bilo hudo, ko sem imel v sebi nekaj lepega, pa tega nisem mogel povedati. Misel se mi je izgubila med besedami, dobil sem občutek kot bi zajemal vodo

z rošeton. Še huje pa je, da je to posledica prešibke izobrazbe. Upam, da bo ta razlog pripomogel, da bom bolj pozoren vsaj pri nekaterih predmetih. Poleg teh teoretičnih osnov pa bo seveda moralo iti skozi moje roke (razumi glavo) še precej knjig, ne le tistih nekaj na vsake svete čase. S tem znanjem pa upam, če le nisem preveč zabit, da bom znal dati iz sebe še kaj več.

Peter Lah

ZBOGOM

Končno, končno!

Tako sem si mislil, ko je zvonec napovedal odmor. Zapustil sem učilnico in šel na sprehod. Ustavil sem se na zadnji terasi za hišo. Pogled je iskal nekaj novega. Toda bilo je vse staro, kot že leta poprej. Le tam ob Vipavi so že zeleneli travniki,

Oči so se ustavile na stavbi pod menojo. Kako velika in mogočna hiša. Še enkrat sem doživel trenutek, ko sem prvikrat stopil vanjo. Začutil sem strah, katerega sem takrat prinesel s seboj. Profesorji, s katerimi sem se srečeval, so se mi zde-li silni in polni modrosti. Pred njimi sem se skrnil v sramežljivo zadrego.

Danes po tolikih letih...

Ni več strašnih profesorjev. Vse poznam. Lata in leta so mi ponujali svojo modrost. To niso profesorji, ki bi me učili samo zato, da bodo prvega dobili plačo. V razredu so pustili tudi del sebe. Skušali so mi vedno dati največ, kar se je dalo.

To je, to je... Kaj?

To je... Hiša..., sem poskušal nanovo zadati bistvo. Da, to je hiša in nič drugega. Vanjo lahko naseliš upokojence, iz nje narediš otroški vrtec ali pa kaj drugega - hiša je hiša in nič več. Pa hiša pa mi vendar nekaj pomeni. Tukaj živim in ne morem mimo nje. Zame je več kot samo stavba, kjer živim. Daje mi vse,

kar potrebujem: znanje, hrano, prijatelje... Ne, nikoli je ne bom pozabil!

Pa vendar, ko pomislim na prijatelje, ki so odšli pred mano, me prevzame strah. Bom tudi jaz odhajal od tod ošaben, kot da vse vem. Bom tudi jaz vrgel s posmehom svoj "zhogom". Vem, hiša se ne bo zmenila zanj. Koliko generacij je vrglo vanjo ta cinični posmeh?! Toda, generacije so odšle, hiša pa trdno stoji.

Andrej Mulej

### SANJE, KI BODO ...

"Spodobí se, da se lepo poslovim," govorim sam pri sebi. Še enkrat se pogledam v ogledalo. Ni kaj oporekati. Obleka zlikana, obraz umit, lasje gladko počesani. Tako urejen stopim na nogometno igrišče, od tam pa zavijem proti terasam. "Tam sem preživel toliko lapih tranutkov," se tiho tolažim. "Sedaj pa prihajam po slovo. Zadnje slovo..."

Stopim na prvo teraso. Ponosno zrem na vipavske strehe. Spomini mi začnejo zakrivati razgled. "Kako boječ sem bil v prvem letniku," govorim sam pri sebi. "Skoraj nikomur nisem zaupal. Malo že, ampak nikoli, nikomur preveč... Šola je poglevje zase. Hm, pričakoval sem, da bom tu samo molil, molil. Že po enem tednu sem spoznal, da Slovenija ne potrebuje samo goreče, ampak tudi dobro poučene, lepo vzgojene duhovnike... Hišni red sem sprejel kot neko šolsko obveznost. Upošteval sem ga. Navadil sem se spoštovati predstojnike, zato mi to ni bilo pretežko."

Stojim na drugi terasi. V mislih obnavljam drugi letnik. "Ob prvi konferenci sem imel biologijo cvek. Ampak g.dekan je bil imenitna duša. Znal me je prisiliti, da sem začel študirati. In sem res. Tako sem se ob polletju z njim vred veselil dobre ocene. Od takrat naprej se nisva nikoli več grdo pogledala. Tudi matematika me je povzročala precej preglavic. Ob kocu leta pa se je vse srečno izteklo..."

Kot razred smo bili prav v tem času najbolj udarni. Vodstvo gor, dol, nikogar se nismo bali. Razen ravnatelja. Večkrat smo med študijem klepetali: odprl je vrata in stopil v razred. Velikokrat pa se je samo naslonil na podboje vrat. Rekel ni nič. Vendar smo vedeli kaj hoče povedati. In potem smo nekaj časa mirovali. Ampak dolgo nismo mogli zdržati..."

Počasi stopim na tretjo teraso. Nadaljujem s svojimi spomini. "Tratji letnik mi je povzročil največ preglavic. Presrečen, da mi je srečno uspelo preživeti že polovico semeniške dobe, sem postal skoraj preveč samozavesten. In potem se je zgodilo... Zaškripalo je. Tonil sem. Ob koncu leta pa smrtna obsodba: matematika! Spomnim se na g. Sporna in se nasmehnem: "Vseno ga bom ohranil v dobrem spominu. Saj sva se potem na popravnem izpitu kar dobro razumela... In koliko dolgočasnih ur matematike, fizike, kemije, tehničnega pouka nam je znal popestriti... Na vsak način bom o njemu ohranil lepo podobo. Pa čeprav je poučeval matematiko..."

Četrta terasa! Že močno zdelana in načeta. "Skoraj prava podoba maturanta," se nasmehnem. Spodaj vidim nekatere profesorje. Sprehajajo se. "Poglej ga no! G. Melink je pa še vedno tako hiter! Kot bi bil star 11 let." Nekaj metrov za njim korači gospod Zupet. Počasi, gotovo, kakor samo on zna. Spomnil sem se na počitnice, ko smo šli na Kum: on, Janko in jaz... Pred obema je hodil g. Požar. Po svojih letih gotovo še vedno spada med najhitrejše in najbolj trdne v naši skupnosti. Spomnim se na g. spirituala. Tolikokrat sva se pogovarjala. Danes je pa verjetno spet v Ljubljani. Tudi g. prefekta in ekonoma ni bilo nikjer videti. "Gotovo sta vsak pri svojem delu," pomislim... "Od vseh teh ljudi se moram posloviti. Pa še nekaj jih je... G. Otmar, g. Kralj, g. Albreht... Pa naše skrbne sestre..."

"Še na fante sem pozabil. Na bodoče gospode. Kdo bi naštel vsa imena... Toliko jih je!" Toplo se nasmehnem. Slike, obrazi, dogodki... Vse to se vrti z neznansko hitrostjo...

"Petega letnika ni," žalostno pomislim. "Škoda. Še bi ostal tukaj..."



Odpem oči. Roke se mi tresejo. V meni je velika živčna napetost. "Hvala Bogu! Samo, da so bile le sanje," vzdihnem. Res, bile so sanje. Sanje, ki bodo jutri postale resnica.

Fonzi Žibert

## SLOVO

Človek mnogokrat pomisli, da mu je bilo lepo šele takrat, ko je brez moči postavljen pred dejstvo, da se bo moral posloviti. In če se poslaablja, kakor vsi pravijo, od najlepših let, potem je slobo še toliko težje.

Pravzaprav je to proces, ki se odvija vsako leto znova: je le del osnovnega dogajanja v naravi, ki se začneja z rojstvom in konča s smrtjo. Mnoge stvari, ki so nas spremljale skozi ta štiri leta govorijo o tem.

Pult z napisom: semenišče danes in nikdar več! Konec 1969/70. Ana, nives, Marija! Esto viri! Zasedeno s podpisom Žagar. Portret gologlavega profesorja, pa enačba  $x^2 + y^2 = r^2$  in letnica 1977...

In škripajoča vrata s šestimi kvadratnimi vzorci, že vsa obdrgnjena in zanemarjena, ki zaječijo vsakokrat, ko jih kdo odpre.

In tabla, ki je bila že vsaj dvakrat prebarvana, pa je spet polna belih lis.

In zidna omara s policami, kjer so bile nekoč zložene knjige, zdaj pa so namesto njih tam našli mesto tranzistorji in gramofoni.

In onemogli klavir z nekaj polomljenimi tipkami, po katerem se je sprehajalo že našteto rok semeniščnikov,

In šolski pripomočki, ki so našli svoje zadnje počivališče na zaprašenem podstrešju, čeprev so mnoga leta popestrovali pouk neugnanih mladeničev, danes duhovnikov, profesorjev, doktorjev, pa bogoslovcev in nas semeniščnikov.

Zdaj odhajamo, da bi dali cesarju, kar je cesarjevega, potem pa, kdo bi mogel mirne vesti spregledati zgled, ki nam ga dajejo mnogi, ki so v teh klopek sedeli pred nami.

Marko Tomažič

## RAZMIŠLJANJE SEMENIŠČNIKA, KI HOČE OZNAVJATI EVANGELIJ

"Zakaj si me postavil v to pokvarjeno dvajseto stoletje, ko je vendar povsod samo sovraštvo in hudobija!?"

Zakaj me nisi ustvaril pred 1950 leti v Galileji, ko si ti hodil okoli in spreobračal ljudi? Hodil bi za tabo po lepi deželi, poslušal tvoje govore ob večernem ognju in poučeval še naprej ljudi, ki so drli k tebi. Pomagal bi jim in jih vodil k Očetu. Morda bi bil kdaj tudi kdaj preganjan, a to bi junako prenesel ob misli nate. Bil bi zares tvoj oznanjevalec, ne pa dijak, ki komaj čaka, da bo že konec te šole. Ti pa si me vtaknil v to staro semenišča s še starejšimi semeniščniki, kjer me nihče ne razume in vodstvo gleda samo na to, kje mi bo stopilo na prste!

Koliko laže bi mi bilo takrat, ko bi te videl in slišal tvojo lepo in domačo besedo. Šel bi za tabo in spreobrnil bi svet, če bi bilo treba! Postavil pa si me med te težke tipe v semenišču in v svet, kjer ni drugega kot sovraštvo!"

"Dovoli, da te prekinem. Rad bi spreobrnil svet, praviš?"  
"Seveda! Kobbi bil takrat s tabo..."

"Bavse ti ne zdi, da je ta svet, v katerem živiš, tudi potreben spreobrnitve?"

"Seveda, pa še kako!..."  
...tišina...

"Čakaj, Gospod, pa morda ne misliš, da bi ga šel jaz spreobračat?"

"Kdo pa?"

"Saj nisi resen! Kdo pa misliš, da me bo poslušal?! Za no-rca me bodo imeli, če bom maredil kaj proti splošnemu mnenju, ne pa me poslušali. Pa tudi, ko bi tega ne bilo, kdo od njih mi bo kaj verjel, če pa vidi, da včasih tudi sam nisem nič drugačen kot on."

"Dovoli mi še nekaj besed. Pa si morda mislil iti druge spreobračat, ne da bi pred tem pometel v svoji hiši?"

"No, ... morda res nisem dovolj pomislil na to. Sicer pa pri meni sploh ni toliko narobe. Saj ne kradem, ne preklinjam, druge več ali manj pustim pri miru in ..."

"...in spiš spamje pravičnega. Vem. Oprosti, da sem te motil. Začel si tako silovito pa sem mislil, da res hočeš kaj spremeniti."

"Krivičen si, Gospod. Počutim se dosti močnega, da bi šel med ljudi."

"Verjamem. Vendar pa še nisi dovolj močan, da bi opravil s sabo."

Peter Lah

### POGLEJVA SI V OČI

Poglejva si v oči  
in zapišiva v srce,  
močno naj zadrhti  
in razpošlje svoje sle.

Poglejva si v oči  
in zastaviva si cilj,  
kakor ptič leti  
letiva tisoč milj.

Poglejva si v oči  
si srečo zaželiva,  
srce v ljubezni se topi  
in ostanek naj se v eno zliva.

Poglejva si v oči  
in na preteklost pozabiva,  
črni globus se vrti,  
v nasprotno smer stopiva.

Poglejva si v oči  
in srce bo vztrepetalo,  
za trenutek bo vse skrbi  
s kopitom sreče poteptalo.

Poglejva si v oči  
in iskra se bo vžgala,  
iskra trajne radosti  
kot sonce močno bo sijala.

Janez Kastelic



DUHOVNI PROBLEMI SLOVENSKEGA ČLOVEKA V OBDOBJU  
MED OBEMA VOJNAMA

Prva svetovna vojna je prinesla slovenskemu šloveku veliko gorja. Niso bili le fantje in možje tisti, ki so trpeli, bile so tudi številne žene, matere, dekleta, sinovi in hčere, ki so zanje trepetale in molile. Vojna je razen trpljenja prinesla tudi duhovno krizo. Od kod tako zlo? Je Bog pozabil na človeka? Takega dvoma se šlovek seveda ne more znebiti v nekaj dneh, oziroma je le nekaj posameznikov, ki jim po Božji milosti to uspe. In prav zato se je ta duhovna kriza kazala tudi v obdobju med obema vojnama. Človek postane razdvojen, iz tega pa izhaja iskanje neke popolnosti in poskus doseči ravnovesje med vero in obupom. Človek ni več le sprejemnik, ki posrka, če kaj dobi, ampak začne iskati; postane pa ne le iskalec, ampak celo borivec z Bitjem, ki je absolutno popolno. Gotovo je do tega v veliki meri prišlo zaradi vpliva iz Zahodne Evrope, vendar pa slovenski človek se tega novega gibanja gotovo ne bi oprijel, če tudi sam ne bi tako čutil.

Šlovek se nemalokrat nevede oddaljuje od Boga in na določeni stopnji te oddaljenosti se svet zamaje pod njim. Ni je več stvari, ki bi bila trdna, vse ostaja še bolj relativno kot je bilo prej. Za pesnike in pisatelje obdobja med obema vojnama, ki jih označujemo za "religiozne", je značilno, da tega dvoma niso skrivali in tajili niti pred seboj, niti pred drugimi. Če le pomislimo na Gregorčiča in dr. Mahniča, je bilo prej kaj takega nemogoče ali pa je vsaj naletelo na velik odpor. Gre seveda za več kot petdesetletno časovno razliko in še toliko večjo duhovno. Pa vendar: slovenskemu človeku je bilo zdaj dovoljeno "javno dvomiti". Jasno se je pokazalo, da človek ni le pasiven vernik, ampak, da mora v boju, pa čeprav z Bogom, najti to, kar bo njegovo osebno prepričanje. Ali je tak "javni dvom" dober ali slab je seveda težko reči. Večina stvari se lahko že v nekaj dneh spridi, vsekakor pa je tako gledanje na svet, gledanje zrelejšega človeka. Pravzaprav vsi živimo za to, da bi v življenju našli pot, ki je določena prav za nas.

Našli pa bomo le, če bomo iskali. Kdor pa išče, mora že vnaprej vedeti, da prave poti ne bo nujno našel že ob prvem poskusu.

Seveda je do takih dvomov prihajalo tudi že v prejšnjih obdobjih, vendar pa nikdar tako globoko in tako množično kot v obdobju med obema vojnama. Na vsak način je to le delček poti, ki je vse bolj strma in nekam vodi. Težko je reči kam, gotovo pa je ta dvom vse bolj sistematičen in radikalen. Marsikdo je iz določene verske pasivnosti prešel na skrajni drugi pol in zdaj - pasivno sprejema dvom.

Marko Tomažič

#### HVALNICA ŽIVLJENJU - iz ust neozdravljivo bolnega človeka

Giovanni Papini je italijanski pisatelj (Firence; 1881-1956), ki se je najprej ukvarjal s časnikarstvom. Bil je borben ateist, a se je spreobrnil in postal katoličan. Odtlej je vse svoje moči postavil v službo vere. Da bomo prav cenili vrednost Papinijevih razmišljanj, moramo vedeti, da jih je narekoval ob koncu svojega življenja, ko ga je že več kot tri leta mučila huda paraliza. Dejansko je šlo za počasno umiranje: najprej so bile prizadete noge, nato pa še roke, tako da je bil svoja zadnja dela prisiljen narekovati.

Med tem časom je izgubil mlajšo hčerko, mater treh otrok. Paraliza je napredovala počasi, toda neizprosno: dosegla je že grlo. Vsak pogovor s prijatelji in znanci mu je bil v veliko muko. Edino sorodniki, še posebno ena od vnukinj, so ga še razumeli. Malo pred koncem, ko je bil že popolnoma nepremičen, slep in napol nem, je narekoval tele vrstice, ki predstavljajo neke vrste hvalnico življenju, v kateri povečuje veselje, ki mu še ostaja.

## Hvalnica življenju

Včasih se čudim tistim, ki se čudijo moji umirjenosti v tem nesrečnem stanju, v katerega me je pahnila bolezen. Odpovedale so mi noge in roke; skoraj sem oslepel in onemel. Ne morem torej ne hoditi, ne stisniti roke prijatelju, niti pisati, še podpisati se ne morem: ne morem več brati in komajda še lahko govorim in narekujem. To so neozdravljive izgube in strahotne odpovedi, zlasti za nekoga, ki je silno ljubil hitro hojo, stalno bral in vse sam pisal: pisma, beležke, misli, članke in knjige. Vendar ne smem podcenjevati tega, kar mi je še ostalo in kar je veliko in pravzaprav - najboljše.

Res je, da stvari in ljudi zaznavam v nejasnih in zastrtih oblikah, kot prikazni skozi kopreno pepelnato sive megle, vendar je enako res, da nisem obsojen na popolno temo: še vedno se lahko veselim sončne svetlobe in žarka luči iz svetilke. Razen tega lahko s svojim desnim očesom vsaj napol razločim - če mi jih le dovolj približajo - barvne lise rož in poteze obraza. In vendar se mi zdi, da so ti zadnji siji izgubljenega vida radostni čudeži za človeka, ki že več kot dvajset let živi v strahoti stalnega mraka.

To še ni vse: še vedno mi je v veliko veselje, da morem polušati besede prijatelja, branje lepe pesmi ali zanimive zgodbe, slišim lahko blagglasno petje ali kakšno simfonijo, ki vliva nove topline vsemu našemu bitju.

Vse to pa ni nič v primerjavi z veliko večjimi darovi, ki mi jih Bog še naklanja. Ohranil sem, čeprav za ceno stalnih bojev, vero, razum, spomin, domišljijo, ustvarjalnost, veselje do razglabljanja in premišljevanja in tisto notranjo luč, ki ji pravimo intuicija ali navdih. Prav tako sem ohranil ljubezen do družine in prijateljev, zmožnost, da imam rad tudi tiste, ki me poznajo samo iz mojih del. In še vedno morem, resda mukoma in počasi, drugim posredovati svoje misli in občutja.

Ko bi mogel hoditi, govoriti, gledati in pisati, pa bi imel trdo in brezčutno srce, bi bila "moja bolezen" neizmerno

hujša. Bil bi nekakšna mliva duša v nekoristno živem telesu. Kaj bi mi pomagal, še bi lahko razločno govoril, pa bi ne imel nič povedati?! Vedno sem priznaval premoč duha nad materijo; bil bi nepošten in strahopeten, če bi sedaj, ko sem sredi preizkušnje, spremenil mišljenje pod težo trpljenja.

In ker hočem biti v svoji izpovedi do kraja iskren, bom povedal še tisto, kar se zdi že neverjetno. Glavna znamenja mladosti so: pripravljenost ljubiti, vedoželjnost in iznajdljivost. Kljub mojim letom in kljub moji bolezni čutim velikansko potrebo po tem, da ljubim in da sem ljubljen; v meni je neutešljiva želja, da bi se seznanil z novimi stvarmi na vsah področjih znanosti in umetnosti, in ne izogibam se polemik in bojev, kadar gre za obrambo najvišjih vrednot.

Čeprav se to silno navdušenje zdaj morda smešno, si upam trdit, da se še danes čutim, dvignjenega v brezmejno morje življenja - prav zaradi te svoje mladostne zagnanosti.

Iz francoščine prevedla Franci Pavlič in Fonzi Žibert

#### EDVARD KOCBEK V VIPAVSKEM SEMENIŠČU

V januarju 1968 je takratni ravnatelj Srednje verske šole v Vipavi - prof. Tone Požar obiskal na domu v Ljubljani prof. Edvarda Kocbeka in ga povabil, naj pride predavat za Prešernov dan v naše semenišče. Prof. Kocbek je ljubeznivo pristal in prišel na našo proslavo Prešernovega dne 8. februarja 1968.

Najprej je semeniški zbor zapel tri pesmi na Prešernovo besedilo: St. Premrl: Zdravica, A. Hajdrih: Pod oknom, Fr. Venturini:

Nato je ravnatelj predstavil predavatelja - gosta:

"Veseli smo, da imamo v svoji sredi odličnega slovenskega pesnika, pisatelja, esejista in krščanskega misleca - prof. Edvarda Kocbeka.

Kot mlad študent v Ljubljani je bil po 1. svetovni vojni že predsednik katoliške Dijaške zveze. Kmalu je postal vodja

mladinskega gibanja križarjev (ime po reviji "Križ na gori"), ki je izšlo deloma iz osnov Krekovega krščanskega socializma ter Cankarjeve duhovne dediščine. Cilj križarjev je bil dvojen:

Radikalno poglobljeno krščanstvo v tistem evangeljskem duhu, kot se je pozneje pojavilo na II. Vatikanskem koncilu.

Polnokrvno slovenstvo. To je skrb za pereča kulturna, socialna, narodnostna, vprašanja - vključno tudi dialog z marksisti v duhovnem pluralizmu.

Literarno pripada Kocbek ekspresionizmu in novemu realizmu. Kot mislec pa izhaja iz krščanskega eksistencializma in personalizma.

V začetku 2. svetovne vojne se je zavestno odločil za aktivno udeležbo v NOB na čelu svoje skupine krščanskih socialistov. V vseh viharjih med vojno in po njej je ostal zvest narodnemu občestvu in jasnemu krščanskemu prepričanju.

Prisluhnimo njegovemu predavanju!"

Kocbekovo predavanje smo posneli na magnetofonski trak in ga zdaj - po 16. letih prvič objavljamo v notranjem semeniškem glasilu "Iskre".

Po proslavi nam je Kocbek podaril izvod svoje "Tovarišije", 1. dela svojega partizanskega dnevnika z lastnoročnim posvetilom: Knjžnici malega semenišča v Vipavi na Prešernov dan . 8.II.1968 Edvard Kocbek.

Osebnost in delo Edvarda Kocbeka sta vsa leta njegovega življenja povzročala hude polemike in nasprotujoče si sodbe. Po njegovi smrti (3. novembra 1981) se duhovi pomirjajo in sodbe se popravljajo v njegov prid. Splošno mnenje je, da je bil Edvard Kocbek odličen besedni umetnik, prodoren mislec, velik Slovenec in kristjan. Politik pa ni bil. Naslednje predavanje to potrjuje.

Prof. Tone Požar  
Vipava, april 1984



Spoštovani g.ravnatelj, dragi g.profesorji in preljuba mladina!

Današnji Prešernov dan ne slavimo samo največjega slovenskega pesnika, ampak slavimo obenem dogodek, s katerim smo Slovenci iz ljudstva postali narod. Glejte, ljudstvo je etična skupina, ki se poslužuje svojega posebnega jezika, ki živi s svojimi navadami in šegami, vendar s svojim duhom spoznavajočim ne sega preko nekega anonimnega življenja. Narod je pa tisto občestvo jezikovno in kulturno in govorno, ki ima že razgibano zgodovino, razširjeno občestno življenje in ki na svoj način že pojmuje svet in življenje. Kadar torej ljudstvo postane narod, takrat se vrednosti njihovih pripadnikov razodenejo. In kako se to napravi?

To se zgodi tako, da se vedno manifestirajo v veliki osebnosti. Zgodovina nam pripoveduje, da je to ali veliki epik, da je to velik državnik, da je to morda posebne vrste znanstvenik z neko vizijo, ali pa je največkrat umetnik, besedni umetnik, pesnik.

Visoko razviti narodni subjekt ima vedno stvarno določene v svoji zgodovinski in naravni vsebini bistvene vrednosti. Dokler pa teh vrednosti ne utelesi neka velika oseba, dokler se ne izrazijo v njem na posebno jase, splošno veljaven način, tako dolgo ljudstvo ni narod. Tako dolgo tudi veliko, številčno veliko ljudstvo ne more biti narod. Nasprotno pa se številčno majhno ljudstvo lahko razvije v narod tisti hip, ko se zavoljo različnih okoliščin njegove usode, njegovo življenje s preteklostjo in s koprnenjem po prihodnosti - ta dimenzija je posebno važna pri narodu - razvije do takšnega spoznanja o samem sebi, da se nujno osredotoči v veliki osebnosti.

Glejte, mi danes slavimo Franceta Prešerna in slavimo s tem torej ne samo našega največjega pesnika, ampak ponavljam, mi slavimo dogodek, s katerim smo postali iz ljudstva narod. Tre-tješolci in četrtošolci morda te stvari že poznate, drugi pa boste še spoznali, da je v tem smislu France Prešeren res edinstvena osebnost. Kar se njegove umetniške vrednosti tiče, lahko rečemo, da mu najbrž v vseh jugoslovanskih narodih ni para.

Njegova nenaravna prikazen je bila pred sto leti, malo manj, podobna pravemu elementarnemu pojavu. Na slovenskem nebu se je pojavil kot blesteč meteor, kajti niso ga naznanili nobeni pravi predhodniki po vsej Sloveniji. Takrat se še ni imenovala Slovenija, to je bila neka vrsta avstrijskih kronovin in v Avstiji in Italiji Beneška Slovenija. Vsa ta zemlja je doživela nekatere zanimive sunke v kulturo in nekatere znanilce, ampak do njega ni bilo nobenega, ki bil raven. On je izšel tako rekč naravnost iz narodove vitalnosti in njegove silne zakladnosti. Skrivnosti, ki so se nakopičile v slovenskem narodu, so težile samemu sebi, v pretvorbo nižjih kvalit et v višje, iz induvidualnih pesniških in kulturnih pojmovanj po posameznih pokrajinah. Tako smo imeli pretresljive osebnosti na štajarskem, na Koroškem, Kranjskem, Goriškem, v Trstu samem, deloma v Istri. Ampak na splošno veljavnega slovenskega človeka, ki bi tako osredotočil vse naše lastnosti, vse naše težnje, pa ga do Prešerna ni bilo. On je torej bil tisti, ki je znal nastopiti kot neke vrste zakonodajalec in obenem prerok.

G. ravnatelj je že povedal par potez, ki jih lahko še pravzaprav ponovim. On je z vsem svojim življenjem, posebno pa s svojim pesniškim delom bil prava inkarnacija, vsega neke vrste nemira, celo nereda, obenem pa tistega dragocenega težišča, ki bi v slehrnem zdravem, naravnem in zgodovinskem merilu vendarle težil v osebni red: v osebni in nadosebni red. Pri iem dovolite, da predno začnem stveri, ki vas bodo bolj zanimale, da poudarim pri Prešernu njegove posebne odlike. Najprej veste že, da, danes smo slišali to, mu je vsem Slovencem skupna slovenska govorica prvič zazvenela narres suveren in za vse čase veljaven način. Slovenski pesniški izraz je v njegovi ustvarjalni moči zadobil dotlej največjo oblikovno lepoto in pravilnost. Potem pa, kar je zelo važno, Prešeren je bil prvi avtentični pesnik. Ne samo zaradi tega, ker mu je beseda pela, ne samo zaradi njegove klasične izobrazbe, ampak zato, ker je ustvaril v vseh zakonih umetniškega in neke vrste moralno - psihičnega ustvarjanja. Bil je prvi, ki je svoje osebno trpljenje direktno izražal, ki ga je pred vsemi Slovenci razodel kot neko splošno človeško

trpljenje, ki se ni sramoval nobenih intimnih razodetij. Potem je bil tudi tisti, ki je preko tega svojega osebnega trpečega življenja pozival slovenskega človeka, naj zapusti nemir, naj zapusti trpljenje, prdvsem pa je govoril narodu, naj zapusti dotlej vegetativno ljudsko stanje, naj preraste neke vrste provincializma. Naj človek zapusti neke vrste vegetativno stanje, neko bivanjsko samoto, <sup>k</sup>akor bi danes rekli, naj premaga to neko anonimno usodo naroda, naj pokaže gljobljo radovednost za resničnost sveta, da se iz notranjega preobilja začne navezovati na bližnjika, tako, da prerašča dolinske, gorske, deželne in vse druge meje in da začne pri vsej enoti slovenstva izražati to, kar je bistvo vsake umetnosti, uvidljivost, neke vrste dejanje iz notranjega preobilja, da ustvarja svojo kulturno, duhovno in neke vrste politično komunikacijo. Vse to ugotavljamo o Prešernu, moramo pač mirno reči in zaključiti, da je bil pravi slovenski umetnik, prvi, ki je prav po tem prebujanju nemira, o pospeševanju pristnih čustev in po odkritem življenjskem spoznavanju, umetniškem zavezovanju, resničnosti, bil resnično velik človek, velik umetnik in velik Slovenec. Bil je tako daleč, kakor sem že prej omenil, da je ljudi pretresal in celo ljudi pohujševal v pravilnem pomenu besede.

Za nas slovenske kristjane, da vidimo sedaj malo svoje lastno področje, je Prešeren kot pojav in kot delo še posebej zanimiv. Glejte, njegovo največje delo, njegovo umetniško najbolj dovršeno delo je Krst pri Savici. To delo, ki slovi po odlično izpeljani slogovni in metrični veljavi, je nadvse pomembno po svoji vsebinski tematiki, kajti posvečeno je zmagi krščanstva nad poganstvom. To delo zaposluje vse do danes razmišljujoče tokove najrazličnejših nazorov med Slovenci, v prejšnji dobi in danes.

Pred dvema dnevoma smo na televiziji poslušali šest, sedem ljudi, ki je vsak povedal svoje mišljenje o Krstu pri Savici. Dejstvo je, da je Krst pri Savici tako velika, tako enotna po različnosti in tako različna iz enotnosti dela namreč, da dopušča razlage različnih vrst, ampak velja pa dejstvo, da je tematika tega Krsta pri Savici, tega velikega dela, dejansko zmag

krščanstva nad poganstvom pri slovenskem ljudstvu. Nekateri med misleci se ne morejo pomeriti z dejstvom, da je Prešeren svoje najbolje in umetniško najbolj dovršeno delo posvetil prav spreobrnjenju slovenskega ljudstva v krščanstvo. In se rešujejo nekateri v rešitve, da je to neke vrste simboličen, splošen, univerzalen, simboličen izraz njegove ljubezni. Drugi se oklepajo stavka, ki ga je Prešeren sam napisal Čelakovskemu, češ da gre za umetniški poskus, vendar je povsem jasno, da tako intenzivne pesniške stvaritve pač ni mogoče imeti za neki ali taktični poklon takratni slovenski duhovščini, kakor so nekateri celo govorili, niti za metrični poskus, niti za nek univerzalen erotični izraz. Bistvo tega umetniškega opusa leži pač globlje. Prešeren se je brezdvomno zavedal okoliščin, ki so spremljale najpomembnejšo prelomno dobo v zgodovini slovenstva -- prestop iz poganstva v krščanstvo. Mi smo slavili in bomo še slavili, letnica ni točno ugotovljena, ampak gibljemo se okoli 1700 letnice svojega pokristjanjenja. To je za namivo za nas Slovence, zaradi nas samih, pa tudi za vse Slovane, kajti mi smo prvo slovansko pleme, ki je sprejelo krščansko vero in se z njo v takratni Evropi vključilo v konstelacijo, v dobi zgodovinskih in civilizacijskih sil, ki so razvijale življenje na višji ravnini. Prešeren je bil tako globok duh, da se je brez dvoma zavedal težkih okoliščin, ki so takrat nujno spremljale ta zgodovinski preobrat v slovenskem življenju. Vedel je, da se je pokristjanjenje dogajalo z mečem, toda hkrati je vedel, da Slovenci na noben način niso mogli takrat ostati v primitivnih poganskih razmerah in da ni bilo nobenega drugega izhoda in da se je prestop na višjo ravnino žal moral izvršiti s prav tako neizbežno, skoraj bi rekel revolucionarno silo, za katero vemo danes, da se v tem območju morala v mnogo bolj civiliziranih okoliščinah izpeljati celo slovenska osvobodilna revolucija. Prešeren je obe veliki prelomni dobi nekje kot videc celo povezal v dveh verzih Uvoda, ki smo jih danes nekje že slišali. Pravi: "Tje bomo našli pot, kjer nje sinovi, si prosto voljo, vero in postavo. V prvem verzu je zadaj zarisano iskanje in odkritje ljudi

iz poganstva. V drugem verzu pa je polagal bistvo vsega tega, kar še danes pravzaprav traja in kar je bilo bistvo osvobodilnega napore, poosvobodilnega takoi imenovanega revolucionarnega, s katerim kakor pravi Prešeren, si svobodno izbiramo vero in postave. Ta proces še kar traja. In kot neke vrste reflektor, ki nam to njegovo misel še bolj osvetli, nam govori verz pri Krstu samem, kjer pravi, da smo očeta enega sinovi, ljudje vsi bratje, bratje vsi narodi, da ljubiti moramo se, prav uk njegovi. Mi nobenega dvoma, da je krščanstvo Prešernu tista duhovna, moralna, kulturna in splošna tradicija, vizija, ki je že dvatisoč let usmerjena v prihodnost človeštva. Iz vere v božje učlovečenje usmeri upanje na človekovo pobožanstvenje, kakor to govorijo že danes nekateri zelo znani katoliški teologi. Mislim, da je prav ob osnovni misli Krsta in prav na današnji dan Slovenci praznujemo Prešernovo smrt in z njim dan naše kulture, potrebno razmisliti o tem čisto slovenskem dejstvu, da smo Slovenci izpred 1200 let postali kristjani in ostali kristjani. Potrebno je razmisliti morebiti o tem dejstvu še zavoľjo tega, ker so danes poleg krščanstva navzoče v našem občestvu nove zgodovinske sile in zavoľjo tega, ker se je krščanstvo danes okrepilo, se je nekje pojavilo v mnogi, razdrobljeni obliki, ki živi iz temeljev in spoznanj II. vaticanskega koncila naše najvišje verske inštanice. Izhajam iz teze, da je prisotnost mnogih zgodovinskih sil osko povezana z nastopom krščanstva na slovenskem in ve Evropi sploh. Jaz sem eden izmed tistih, ki ima marksizem za neke vrste opominjevalca in dopolnjevalca krščanstva. Krščanstvo je nastopilo med vsemi barbarskimi ljudstvi, takrat ko je pač nastopilo, tudi kot utemeljevalec vseverskega življenja, ne samo kot njegov odreševalec in odpiralec onostranskega odrešjenja. V srednjem veku in še potem je krščanstvo, posebno v katoliški obliki, iniciativno moralo soustvarjati pri celotni usodi evropskih držav. Duhovniki niso bili samo kateheti, bili so učitelji vsega življenja. Na vseh območjih so postavili prve zametke kulture, civilizacije. Poglejte samo v zgodovino velikih redov v Evropi v srednjem veku in v začetku novega veka.

To svojo vlogo je katolištvo moralo opravljati vse dotlej, dokler se po avtonomnih postavah kulturnega življenja posvetna območja življenja niso osamosvojila in dokler se katolištvo ni uredilo na svojem avtentično verskem območju. Seveda so bili tisti procesi tu in tam boleči. Cerkev sama je predolgo vztrajala na terenu, ki ni bil več njen in ki ni njen avtentični del. Včasih je zelo pohujšljivo združevala križ in meč. Tudi potem, ko so se območja že pametno razdelila, so mnogi katoličani še stoletja posredno vztrajali na napačnih privilegijih ali pa na napačnem združevanju vere in javnega življenja in v samolastnem pojmovanju oblasti družbenega in političnega življenja. Predvsem pa smo za Slovenijo kristjani in ne samo katoličani zamujali dožnost, da s svojim moralnim glasom, s svojo duhovno in s svojo družbeno krettnjo sežemo v krizo evropske družbe, ki si ni znala sama od sebe uveljaviti družbene pravice nad krivico. Zato pravim, da pojmujem marksizem kot nujen pojav, kajti življenje zahteva neprestano kompenzacijo, bodisi v pozitivnem ali negativnem smislu, in zato je marksizem nekje moral nujno nastopiti. Prišlo je tako do marksistične revolucijonarnosti v osebni in javni življenju, kajti prišlo je do nje zato, ker ni bilo prave evangeljske radikalizacije. In kar eden ne stori, mora storiti drugi.

In danes, ko se je marksizem uveljavil v precejšnjih deželah Evrope pa se je drugim vatikanskim koncilom vzdignilo krščanstvo na tako poseben in skoraj feniksu podoben način, da se sedaj obe zgodovinski sili nekje začudeno spogledujeta in prihajata do mirnejšega spoznanja, da sta pravzaprav obe nekje na svojem terenu določeni in da imata obe nekje svojo nalogo, ki počasi mora nastati avtentična naloga, v katero drugi ne bo več posegal. Poleg tega pa je krščanstvu in marksizmu lastno podobno, včasih celo enako upanje prihodnje človeškosti in človeka. Ubenem je nekje lastno napredovanje v smeri prihodnosti proti vedno večji spontanosti in zavestnosti. V zadnjem času se v dialogu med kristjani in komunisti odkrivajo še nekatere druge zanimive podobnosti. Nam tu ne gre za to, da sedaj sklepamo prehitro na potrebo nekega določenega, že vsakdanjega dialoga,

najmanj pa na potrebo nekega nazorskega sinkretizma, to se pravi nekaga nasilnega spajanja obeh nazorov v enega - do tega ne bo nikoli prišlo pač pa smo dolni spoznati marksizmu avtentično človeško potrebo po celotni nezmanjšani človeškosti, po avtentični, zakoniti zemeljskosti in po odprtem medčloveškem življenju. Marksizem se ne nastopa več kot maščevalec naših gričov popuščanja, sedaj se počasi odkriva tiste prvine svojega nazora, v katerih se lahko razodeva kot sodelavec in soustvarjalec. To se dogaja tudi na krščanski strani, na katoliški, protestantski in pravoslavni. Prišli bodo časi, vi jih boste mladi semeniščniki doživeli in morebiti se boste kdaj spomnili teh besed, ko bo čez desetletja, morda že čez desetletje nastopila v vsaj nekaterih deželah pametna, modra simbioza med silami narave in silami nadnarave. V tem smislu je prav, da vas, ki ste se kot mladi fantje odločili, da se boste posvetili enemu najlepših človeških poklicev, da vas opozorim že danes na modro ločevanje in na modro združevanje. Najprej mislim, da je čas, da katoličani čimprej prenehamo s formuliranjem in kako bi rekel, bivanjem iz neke površne, neresne, včasih bi človek lahko rekel lažne transcendence. Kaj mislim pod tem? Pod tem mislim neke vrste zgolj deklarativno, zgolj neko apologetsko, preveč defenzivno, neko statično, neaktivno krščansko bivanje in življenje. Nasprotno pa poudarjam to, kar se razvija že pri nekaterih razvitih evropskih deželah, namreč stremljenje, da se kristjani začno udeleževati vsega zemskega življenja v popolnem obsegu, da živijo svoje lastno življenje tako, da se v njem razodeva in odseva vsa ta sinteza narave in nadnarave, da kratkomalo kristjani predstavljajo pravo inkarnacijo - utelešitev, kakor je to živela prva naša Cerkev. Tako lahko rečemo, da se je treba bati dveh ekstremov: na eni strani prevelikega spiritualizma, na drugi strani pa spet prevelikega aktualizma. Preveč spiritualistični kristjani so po krivem prezirali zgodovino zemeljsko, njene avtonomne zakone kot važno determinanto osebnega in družbeno-političnega življenja. Po drugi strani pa aktivistični kristjani, se pravi, neke vrste kristjani, ki misijonstvo pojmujejo samo v nekem smislu

pridobivanja duš brez obzira na utiranje pota snovnih potov do človeka, do nekkih dokazov medčloveške ljubezni, s katero danes lahko edino uspemo nastopiti kot dokaz nekega prepričevanja. zato za primer laho formuliram sledečo misel "Mislim da je modro in v skladu s sholastično tradicijo, da pravičnosti danes ne moremo formulirati več brez odnosa do objektivnega sveta, da človeštvo, krščansko človeštvo mora poznati danes prav tako pravico kolektiva, kakor je doslej poznal pravico posameznika. Napačno je namreč tisto krščansko pojmovanje, ki pravi da je družbeno - politična pravica na koncu koncev le izraz neke ateistične koncepcije v svetu in da je za kristjana merodajna le pravica notranjega življenja. To razklanost moramo zavreči, mi moramo danes težiti po enotnosti, za nas mora biti pravica tista, ki izhaja iz evangeljskega življenja in tista, ki izhaja iz naših nadaljnjih življenjskih dejev na zunaj. Strahovita zabloda bi bila in ta bi mogla spraviti krščanstvo v zelo zagaten položaj če bi recimo nek spovednik pojmoval tako, da more biti nekdo objektivno sicer kriv s stališča družbene ali državne justice v očeh svoje spiritualistične krščanske vesti pa je lahko nedolžen. Mislim, da takšne dvojnosti ne smemo več prenašati. Ne zavoljo tega, da s tem delamo uslugo marksizmu in socializmu temveč zato, ker je tudi smisel vatikanskih odlokov, zapovedana danes za kristjana enotnost življenja, enotnost pojmovanja sveta in enotnost pojmovanja življenja. Vsak pravno ideološko izobražen kristjan že ve, da nobena justica ne more ostati justca, če prelomi moralo intencije. To je že malo kunšno rečeno za vas, ampak spada k misli, naj jo povem do konca, z druge strani pa kristjan ni pravi evangeljski dejavno kristjan, če te namernosti, te intencije ne spozna ali pa jih ne mora vzpostaviti v današnji družbi. Živimo namreč v konkretni dešeli v konkretnem času in določenem ritmu. Vsakdo izmed nas živi ravno tako konkretnega človeka, vsakdo izmed nas je poln dejavnih misli, nagibov, neodložljivih, nezadržnih dejanj. Mislim, da se kljub temu, recimo to lahko povem vam z vsem veseljem, ki vidim, da se kljub težkim razmeram kljub temu, da se stiskate in da se morate boriti s težavami, da živite



pa vendarle nekje tako spontano, tako sproščeno in tako samo po sebi razumljivo življenje v tej naši družbi, tako da niste, kakor sem prej v šali rekel "oaza", ampak ste avtentičen pravi del naše družbe in tega se zavedajte. Nihče se več ne more med vami potegovati v občestvenem življenju iz skupnih dejanj skčnosti za delo, konkretni slovenski kristjan se hočeš nočeš mora udeleževati zgodovine in mora vplivati nanjo. Zato izražam sedaj, mladi dragi moji prijatelji, neke vrste apel -- oklic na vas. Nujno je, da se med nami vzdignejo poklicani duhovniki, laiki in da začno vernike nagibati v skupno usodo družine, soseske, naroda. To govorim tudi sedaj drugim kontinentom -- človeštva. Nujno je, da se z zgodovinskim smislom obdarjeni med nami začno vzdigovati in navajati svoje prijatelje, kristjane, na objektivnost, na zakone sveta, zgodovine, družbe. Nujno je, da ne spoznamo le vrednost tako imenovanih kazuističnih rešitev in neposrednih, večkrat taktičnih rešitev, ampak, da spoznamo predvsem pravo pristno danost zgodovine, kakor se razodeva iz današnjega stanja stvari in pravih spisov našega razodetja. Vernik naj ne spoznava le notranjo vrednost objektivnega sveta, kjer se struktura sveta vidi tako bolj v nekakšnem posebnem prerezu, ampak naj spoznava vso kompleksno odgovornost, vso, kakor pravimo dialektično povzemanje silnic sveta, kjer se črke usode razodevajo tudi v perspektivi, v večji, veljavnejši itd., v kolektivnejši perspektivi. Mi kristjani smo zavoljo preamlega, odnosno premajhnega znanja teologije v zemeljskih zadevah še vedno v skušnjavi, da se zatekamo v nemir, neke psevdovesti, kjer je odgovornost včasih rada enaka nevednosti in celo včasih rada nerodna. Mnogo bolj se moramo odpreti bližnjiku, tudi kadar ni kristjan, pa je pristno zavzet za blagor človeka in družbe. Najboljša oblika krščanskega odprtja v svet in zgodovino sta danes dve ideji. Vi ste slišali, da gre za pluralizem, dialog. Kristjan mora danes odločno zavrniti misel, da bo morala družba postati nekoč spet popolnoma krščanska. Če bi se postavil na tako stališče, bi nehote ali spet prišel v neke vrste klerikalizem ali pa celo nekje bi se moral posluževati sile, duhovne povezave z zvezdami. Tako pa moramo na drugi strani ravno tako odločno zavrniti misel na neke vrste pest

zgodovine in zato je tu misel pluralizma. Pluralizem je, kakor že lartinska beseda pravi, ideja več elementov, sožitje več prvin, ideja sožitja in sodelovanja različno usmerjenih ljudi.

Francoski filozof Maritain, ki smo ga pred vojno zelo cenili, je že takrat jasno **rekel**: "Moramo se odpovedati temu, da bi v skupnem izpovedovanju nazora iskali izvor in počelo enotnosti družbenega telesa." To je spoznanje, do katerega ni treba, da pridemo samo mi; nismo samo mi dolžni kristjani, do tega spoznanja bodo morali priti slej ali prej tudi komunisti. Pluralizem pomeni enotnost akcije, v različnosti prepričanja. To bi bila nekako še najboljša definicija za pluralizem. Že mi kristjani, ki smo se udeležili osvobodilnega boja, smo se takrat v slavo našemu učitelju Maritainu odrekli takšni obliki pluralizma, ki bi hotela vzpostaviti neke oddeljene, politične družbene organizacije za vse duhovne nazore. Tak pluralizem bi tudi ne bil zdrav, tak pluralizem bi namrč spet razdeljeval družbo, spet bi bile različne zadruge, različne posojilnice, različne snovne organizacije, vse do strank, s tem bi se spet lomila enotnost naroda in družbe, zastrupljeval bi se odnos medčloveški in kar bi bila pereča seveda nevarnost, s tem bi se vera osamejevala na en sam tabor. To bi bilo nasprotno evangeliju, ki pravi: "Nebeško kraljestvo je podobno kvasu, ki ga je žena vzela in zmešala v tri merice moke." Kar se pa dialoga tiče, ta ideja izvira naprej prav iz tega opisanega pluralizma. Poudariti moramo potrebo po jasnosti med nami kristjani samimi. Gre za dokazljivo razvidnost sobesedniku, da gra nam kristjanom rasnično prav tako za človeka in človeškost, kakor vedno pravi marksistični humanizem. Neverujoči mora čutiti, da gre pri vsem našem dejanju in nehanju za neizbežno reševanje vseh notranjih vprašanj. In veste, da so danes strahovita vprašanja odprta; vojna in mir, nerazvitosti dežel, probilje prebivalstva, ponekod potem pravilno zadoščanje človekovih potreb, nevarnost preobilja prostega časa, ki se bliža in tako dalje. Poudarjam torej dejavnost pred mišljenjem in ker gre, kadar govorimo o dialogu predvsem za razgovor med teistom, vernikom

Boga in ateistom, neverujočim moramo priznati, da imamo mi v svojih lastnih vrstah precej neke vrste ateizma. To se pravi, imamo nekaj praktične ateiste, ki sicer iz tradicije in iz nekih navd verujejo v Boga, z besedami često na koncu svojega jezika, s svojimi dejanji, iz globine svojih možganov, svojega popolnega, čistega in prepričanega čustva, pa ne verujejo vanj, ne verujejo ga z dejanji pa tudi z mislimi, v mislih zaničajo. To so kristjani, ki so pač napravili mrtvega malika iz živega Boga. Če jeres, da je absolutni ateizem sad in oboba praktičnega ateizma, potem bomo zadobili pravo razmerje do absolutnega, se pravi do pravega ateizma, šele takrat, ko se bomo mi najprej rašili svojega lastnega praktičnega ateizma. Kaj hočem s tem reči? Da mora krščanska vera ostati najprej sama živa, globoka, celostna, bivanjska, kakor rečemo. Zaseči mora vsa področja človekovega življenja. In čeprav ne boš takega človeka na zunaj takoj spoznal v avtokusu in na cesti itn., ga boš pa vendarle ocenil po njegovih dejanjih, po njegovem načinu govora in po vsem njegovem pa le boš spoznal, da bo kipel iz njega poseben čar, ki veje iz nekega globokega, duhovnega, notranjega, celostnega prepričanja. To se pravi, verovati v Boga, se pravi živeti na način, da bi človek, ki hoče reči, da bi človek ne mogel živeti, če bi Boga ne videl. To se pravi, to je popolnoma absolutno na tehtnico postavljeno človekovo življenje. Verovati v človeka se torej pravi živeti na način, ki pravi, da bi človek ne mogel živeti, če bi Boga ne bilo. Pravemu verniku morata evangeljska pravičnost in evangeljska pozornost za vse človeške stvari navdihovati, ne samo pravična, ampak tudi sveta dejanja, mora ne samo udeleževati se dejavnega življenja, ampak tudi soustvarjati javno življenje. Ne samo biti navzoč, ampak tudi utemeljevati novo življenje. Takrat se posvetno in duhovno kristjanu ne bosta več zoperstavljala, sovražno drug drugemu, tako kakor neke vrste sveto proti nesvetemu ali čisto proti nečistemu, temveč se bosta usklajevala kot dve popolnoma pravilni, naravni zakonitosti, dve vzporedni in za človeka enako pomembni stvarnosti. To bo tembolj mogoče, čim bolj spoznavamo: na mnogih po-

dročjih vemo kristjani danes resnično manj od nekristjanov in da v nekaterih drugih stvareh več vemo, da pa spet o nekaterih drugih stvareh več vemo, da pa spet o nekaterih tretjih stvareh, vsi, verujoči in neverujoči danes ne vemo. Današnja kriza je tako velika in strašna, da včasih nihče ne ve, ne kam ne kod, ne kako, ne kaj. Kot javni delavci in vi mladi boste kot duhovniki vendarle javni delavci, vi boste predvsem morali, boste dolžni prav tako iskati, kakor bodo morali v prihodnje iskati nekristjani. Mnoge nove oblike življenja, mnoge formulacije vrednot se bodo morale iskati, potem boste morali vi držati pokorno vsporedno svojo črto - stvariteljsko črto. Zgodovina nas sili, da si vsi sodobniki danes šele začenjamo pravzaprav iskati poti iz vseobsegajoče krize in v tem smislu moramo znati danes prav tako tvegati, kakor tvegajo tudi nekristjani. Ob drugi uri, posebno nekristjani se moramo razlikovati morda le po tem, da s posebnim optimističnim žarom izražamo ljubezen do celote življenja in upanje v boljšo rešitev in odrešitev. Pri tem je tako nekaj lepega, da se človek pravzaprav lahko poziva, da lahko poziva sočloveka, kristjana na tri glavne krščanske kreposti: na vero, v upanje in ljubezen. Ne samo, da nobene izmed teh ne more razložiti znanost, nobena revolusionarna misel; te tri kreposti so lastne samo verujočemu in vse te tri predstavljajo neke vrste pripravljajanja novega območja človeštva. Verovati danes, če smem to misel še izreči, je pravzaprav nekje labilno in nekje pa spet zelo stabilno. Mislim, da je pametno, da se zavedamo v nekem smislu tega, kar sem zadnjič bral v nekem švicarskem katoliškem teologu, ki pravi, da je danes pravzaprav meja med pravilno verujočimi in nekje pač pristno neverujočimi, zelo zabrisana. Verujoči, neverujoči, posebno to velja za ljudi, ki se nekje ženejo za stvari in gre za stvari in so nekje zasidrani v velikem tiru, ki so nekje strokovnjaki, pa se npr. v duho v nem svetu ne spoznajo ali pa so v duhovnem svetu doma, pa jih spet recimo zasipujejo spoznanja stvarnega sveta: za te lahko rečemo, da se udeležujejo, da tako blizu stojijo drug drugemu in da skoraj v vsakem človeku vera in nevera živita in tako sobivata. Da se vsak verujoči

nehote udeležuje dvomov in da se vsak neverujoči nehote udeležuje verovanja. Jaz sam vem iz svojega življenjskega izkustva, dejstvo je pač mnogo večja prilika in v življenju človeka, ki se bavi z duhovnimi stvarmi še prav posebej, da ugotavljam, da kristjan, kvaliteten kristjan večkrat ne more ubežati dvomu in da neverujoči velikokrat prihitijo h kristjanu, v katerega ima zaupanje, ker ne more ubežati verovanju. In mislim, da je dobro, mladi semeniščniki, da veste, ta stvar bo še trajala dolgo časa, da neverujočega človeka ne smemo imeti a priori za nekega čistega, površnega brezverca in seveda pred njim se zapirati. Vi boste sami doživljali dvome in mislim, kakor taisti teolog katoliški švicarski pravi, da je to pravilno stanje, da je to stanje, ki bi moralo trajati stalno in bi moralo biti v zavesti vsakemu verujočemu in neverujočemu. Upanje, druga naša velika krščanska krepost, je zadobila danes posebno osvetljavo. Danes vemo, da se svet tako hitro razvija, da nehote, pravzaprav že odkritja, zlasti ena sama odkrivajo nezadržno smer v nova odkritja, odkriva se ta dimenzija prihodnosti in kar obstaja danes, ne samo neke vrste utopija, ampak postaja že neke vrste sestavni del vseh družbenih procesov, tehničnih procesov. In tako imamo danes vse velike dialoge in se vršijo sicer še na miselnih ravlini med komunisti odnosno marksisti in kristjani, se vršijo prav v skupnem znamenju upanja. Med komunisti imate danes velike mislece, ki so tako blizu krščanskemu upanju in ki trdijo popolnoma odkrito, da bi komunizma nikoli ne bilo, ko bi nel bilo starega zakona, judovskega ljudstva, ki je prvič v zgodovini človeštva sploh odkrilo prihodnost kot dimenzijo, kajti vse poganske religije so statične, imajo ciklični svet, imajo zaprti horizont in šele judovsko ljudstvo, kateremu se je Bog prvi razodel v zgodovini človeštva, je odkrilo to dimenzijo prihodnosti: prevzel ga je novi zakon, ta ga je prevzel še s posebno močjo in vse, kar se pravzaprav danes vrši v tem smislu širjenja sveta in življenja in zavesti v smislu usmerjene v prihodnost, vse to je pravzaprav zasluga judovstva, odnosno starega in novega zakona. V tem smislu je veliki, morda največji katoliški teolog Karl Rahner rekel, ko je bil na drugem, tem velikem simpoziju po dialogu,

ko je govoril, kaj je Bog. Bog je absolutna prihodnost. S to formulacijo, ki je pravzaprav nova v teologiji, je povedal in že vključil v to dimenzijo, ki služi, ki postaja pravzaprav baza, temelj, pravzaprav vsem drugim utopija, odtosno vsem drugim v prihodnost in razširjanje prihodnostne dimenzije, težočim gibanjem in nazorom. Drugi veliki mislec krščanski, katoliški, je francoski jezuit Chardin, ki je umrl leta 1956 v New Yorku in ki je napisal ogromno del: bil je znanstvenik, paleontolog, geolog, je bil pri odkritju pitekantroposa na Javi in je odkopal mnogo drugih stvari v Afriki in Kitajskem. Ta je v vseh svojih delih - in danes jih izdajajo vedno hitreje - prvo njegovo knjigo so celo v Bosni prevedli, ker je nezadržno znanstvena in govori ravno v tem vidiku, utemeljuje pod vezjo upanja, bodočnosti. Torej vse to pravilno verovanje in upanje, kakor sem ga na kratko razložil. V obeh primerih pa nosita, kakor veste, izbirata in težita v največjo: pri tem apostol Pavel pravi: "Največja je pa ljubezen." To pa govori pa morda zelo nenavadno, ampak ravno tako avtentično, da se Bog verjetno ne javlja samo, bi rekel z nekim notranjim razsvetljenjem v človeku, ampak da se Bog javlja človeku danes tudi z neko horizontalo, ne samo na podlagi te vertikale, ampak to se pravi, nekega medčloveškega življenja. Čim bolj človek ljubi bližnjika, tem bolj ljubi Boga. Stara, praverska resnica - postava in ta ljubezen, kakor je danes na temelju tako osvetljenega verovanja in tako osvetljenega upanja, ta ljubezen je danes verjetno največja sila, ki zaenkrat sicer potencialna, ampak sila, ki že s tem, če rečemo, da je potencialna, še nerazvita, ampak, ki nosi v sebi vso svojo sposobnost, v tej ljubezni medčloveški leži ne samo prihodnost krščanstva, ampak v tej dimenziji, v tej krposti leži tudi prihodnost vsega človeštva. In tako vidite, bomo na podlagi pravilno razmerjenih stališč in pravnega medčloveškega pojmovanja prave človeške ljubezni, ljubezni do bližnjika, bomo takrat najbrž tudi nekoč - ne tako hitro - presegli uspešno težave, dosegli ne samo v Sloveniji, ampak tudi drugod to, o čemer pravi Prešeren: "Tje bomo našli pot, kjer nje sinovi" Slave, v Sloveniji, danš lahko rečemo:

"Si prosti voljo, vero in postavo."

Jaz se vam, g. ravnatelj zelo zahvaljujem za povabilo, da sem lahko danes pred mladimi vašimi gojenci, mladimi semeniščniki, ki nosite v sebi ta poziv, lahko sprgovoril teh nekaj skromnih besed o našem velikem pesniku, potem o tej veliki stvarnosti, resničnosti, ki ji pravimo slovenski narod in o tem nezamorljivem krščanstvu, 1200 let starem, ki je z vsemi drugimi zgodovinskimi danostmi šele nekje na začetku vsega. Prav ta jezuit - Chardein, ki sem ga omenil, pravi: človeštvo je šele v svoji pradobi, šele na začetku svoje poti. In h temu, da bi vi kot mladi duhovniki prispevali kolikor boste mogli, iz največ svojih sil, da se dvignemo iz te neke pradobe in začnemo širiti in razvijati to potencialno silo krščanstva; s to mislijo in s to željo končujem teh par skromnih besed in se vam prav zelo zahvaljujem, da ste me tako zelo poslušali. Hvala vam.

Kocbekov govor sta z magnetofonskega traku prenesla v zapis Jože Tomšič in Franc Pavlič

"ISKRE" glasilo semeniščnikov v Vipavi

16. leto

3. številka

18.4.1984

Naslov uredništva:

Vipava 149

65271 Vipava

Mentor: Stane Gradišek

Urednik: Alfonz Žibert

Tehnični urednik: Andrej Mulej

Tipka: Andrej Mulej

Tiskajo: Jank Bec

Franci Pavlič

Niko Rupnik

Marko Tomažič

Jože Tomšič

Razmnoženo v 400 izvodih

Vzdržujejo se s prostovoljnimi prispevki

\* \* \*

Hvala vsem, ki ste kakorkoli pomagali pri izidu te številke!

UREDNIŠTVO

SEMENIŠKA  
KNJIŽNICA  
V VIPAVI





Šolsko glasilo  
KNJIŽNICA  
Leto XVI,

Škofijska gimnazija

ISKRE

Inv. št.  
**19058**



Semenišče Vipava



**19058**